

Betydningen av metaveiledning til sykepleiere som veileder sykepleierstudenter

The significance of meta-supervision for nurses supervising nursing students

► Purpose: The purpose of the study is to increase knowledge about the experiences of nurses who serve as clinical supervisors with meta-supervision, and to explore what significance such meta-supervision may have for the supervisor's guidance competence.

Method: A qualitative design was used. Participants are nurses who serve as supervisors for nursing students. Data were collected through five focus group interviews. Material was analysed using thematic analysis.

Findings: Four themes emerged: meta-supervision – a space for reflection; from experience to knowledge; a space for acknowledging clinical supervisors; quality assurance of the practice supervisor's guidance and assessment.

Conclusion: Meta-supervision appears to be an important prerequisite for quality in practice supervision, and contributes to ensuring the quality of the guidance students receive in clinical placements. In an appreciative space where experiences are shared, new knowledge can be developed, strengthening practice supervisors' sense of confidence, responsibility, and ethical awareness. At the same time, the study shows that the supervisory role is complex and requires systematic facilitation to ensure solid supervisory competence and support students' learning in clinical practice.

Keywords

formation, practice supervisor, qualitative method, recognition, reflection

Grethe Heidi Bjerga, Bente Dorrit Rossavik, Elisabeth Lundal, Anne Berit Odland, Elin Jørpeland og Ellen Synnøve Strandberg

Grethe Heidi Bjerga
førsteamanuensis/phd., Avdeling for omsorg og etikk, Universitetet i Stavanger, Norge
grethe.h.bjerga@uis.no

Bente Dorrit Rossavik
fagsjef for sykepleietjenesten, Klinikk for kirurgi, nevrologi og rehabilitering, Ort.avd., Helse Stavanger HF
bente.dorrit.rossavik@sus.no

Elisabet Lundal
klinisk fagsykepleier i ortopedisk avdeling, Helse Stavanger
elisabet.lundal@sus.no

Anne Berit Odland
klinisk fagsykepleier i nyremedisinsk
sengepost, Helse Stavanger
anne.berit.odland@sus.no

Elin Jørpeland
sykepleier, jordmor, Helse Stavanger
elin.jorpeland@sus.no

Ellen Synnøve Strandberg
fagutviklingssykepleier, Helse Stavanger HF
ellen.synnove.strandberg@sus.no

Innledning

Hensikten med studien er å oppnå økt kunnskap om hvilke erfaringer sykepleiere som er praksisveiledere, har med metaveiledning, og videre hvilken betydning slik metaveiledning kan ha for praksisveilederens veiledningskompetanse. Sykepleiere har en viktig rolle og et ansvar som praksisveiledere for sykepleierstudentene som gjennomfører 50 % av bachelor i sykepleie i klinisk praksis. Samspillet og samarbeidet mellom praksisveileder og student fremheves som særlig viktig for studentens læring i praksis og for danning av fagidentitet (1,2).

Tveiten og Røkholt (3) beskriver flere utfordringer i praksisveilederrollen. Utfordringene blir relatert til manglende individuell veiledningskompetanse, vanskelige rammebetingelser og usikkerhet når det gjelder hva som er praksisveilederens rolle og funksjon. Å være både veileder og vurderer kan erfares som en dobbeltrolle, og kan bli utfordrende, særlig i situasjoner der vurderingen av en student er kompleks. Sykepleiere som er praksisveiledere, erfarer at det er krevende å kombinere pasientansvar

og veiledningsansvar (4). Dette tilspisser seg ved økte effektivitetskrav i helsevesenet, noe som igjen fører til at veiledning av studenter nedprioriteres og motivasjonen for praksisveilederrollen svekkes, som beskrevet av Zonneveld et al. (4).

Bakgrunnen for denne studien er at praksisveiledere ble invitert til å delta i metaveiledningsgrupper i den perioden de veiledet sykepleiestudenter. Fem metaveiledningsgrupper ble etablert, hvorav tre grupper ble etablert i spesialisthelsetjenesten og to grupper i kommunehelsetjenesten. Refleksjon og deling av praksisveilederens erfaringer og deres utøvelse av veiledning var i fokus i metaveiledningsgruppene.

Bakgrunn

Metaveiledning, også kalt etterveiledning, betyr å gi veiledning på veiledning. Her vektlegges refleksjon omkring egen veiledningsutøvelse ut fra veilederens personlige og faglige erfaringer (5). Veiledning er en prosess som kan føre til økt selvbevissthet, økt kunnskap og økte ferdigheter, som igjen gir god kvalitet på veiledning. Metaveiledning

handler om bevisstgjøring av eget verdigrunnlag, egne refleksjoner og egne ferdigheter (5). Veiledning i en gruppe kan skape et viktig fellesskap. For praksisveilederne kan det motvirke ensomheten som noen praksisveiledere erfarer, særlig når beslutninger skal tas i krevende veiledningssituasjoner i en hektisk praksishverdag (6).

Når erfaringer blir anerkjent og reflektert over, kan ny forståelse oppstå (6) og bidra til sykepleiernes profesjonelle utvikling og påvirke deres utøvelse av sykepleie (7,8). En anerkjennende tilnærming i veiledning til praksisveileder kan legge til rette for at praksisveilederen vektlegger en anerkjennende dialog i møte med studentens læringsprosess, slik at studenten opplever vekst og gode læringsmuligheter (9).

I andre studier (10) er det utdypet at måten praksisveileder og lærer forholder seg til studenten på, har betydning for hvordan studenten forholder seg til pasienten. Slik studenten er satt til å fremme pasientens verdighet, skal også praksisveilederen bekrefte studentens verdighet. Det er en forpliktende kjede fra praksisveileder via student til pasient (10). I sin studie utforsket Bjerga et al. (11) erfaringer med samrefleksjon omkring praksisfortellinger i en veiledningsgruppe der studenter, lærer og praksisveiledere møtes. Både teori og erfaringskunnskap ble relatert til studentens konkrete erfaringer, noe som førte til økt forståelse og en utvikling i utøvelse av omsorg i møte med pasienten (12). Praksisveilederne ble veiledet av universitetslektorer ukentlig når de veiledet studenter i studien til Frøysa (13). I denne veiledningen

ble søkelyset flyttet fra sykepleiefaget til utøvelse av veiledningsfaget, noe som førte til at praksisveilederen ble tydeligere i rollen og mer ansvarsbevisst i det å være veileder (13). Å heve veiledningskompetansen bør prioriteres for å kunne tilby studentene god veiledning i klinisk praksis og for å utnytte de unike lærings situasjonene studentene har tilgang til (11).

Zonneveld et al. (4) gir en oversikt over modeller og rammeverk for klinisk veiledning. De peker på at det eksisterer en konseptuell forvirring knyttet til de ulike modellene og rammeverkene. De hevder at videre forskning er nødvendig for å utvikle en kunnskapsbasert forståelse av veiledning (4).

En gjennomgang av tidligere forskning viser, så langt vi kan se, at det er sparsomt med studier hvor betydningen av metaveiledning er utforsket ut fra praksisveilederens erfaringer. Tidligere forskning viser også at veiledning er en etterspurt og nødvendig kompetanse som bør økes hos praksisveiledere. I dag tilbys det flere veiledningsutdanninger på ti studiepoeng for praksisveiledere. Rammene for disse utdanningene er ofte knappe og stiller store krav til selvstudier.

Det er dermed nødvendig å forske på hvordan veiledningskompetanse kan tilegnes ut fra praksisveiledernes erfaring med å veilede studenter, og hva som kan utvikle praksisveilederens veiledningskompetanse.

Hensikt

Hensikten med studien er å oppnå økt kunnskap om hvilke erfaringer sykepleiere som

er praksisveiledere, har med metaveiledning, og videre hvilken betydning slik metaveiledning kan ha for praksisveilederens veiledningskompetanse.

Teoretisk perspektiv

Det teoretiske perspektivet i denne studien er omsorgsvitenskapelig teori og didaktikk, hvor menneskets danning vektlegges. Danning er forbundet med noe forbilledlig, med etiske normer, utvikling av moralsk bevissthet og estetisk dømmekraft, skriver Nåden og Sæteren (10). Et omsorgsvitenskapelig perspektiv innebærer en respektfull væren overfor veisøker og en vilje til å bli kjent med og å søke å ta den andres perspektiv. En slik tilnærming styrker menneskets verdighet, både for den som mottar veiledning, og den som gir veiledning (10). Veisøker inviteres inn i et fellesskap i en veiledningsgruppe. I fellesskapet kan mennesket gjenkjenne seg selv i den andre, samtidig som den andre anerkjennes. Et livsbærende møte kan da oppstå mellom veileder og veisøker og mellom deltakerne i gruppen. I et livsbærende møte skaper mennesker noe sammen. De vender seg mot hverandre og innbyr til et livgivende fellesskap. Den andre blir genuin for en i øyeblikket og blir et menneske som angår en, ifølge Bjerga (12).

Vevatne (14) utdyper fenomenet anerkjennelse og skriver at anerkjennelse er nødvendig for menneskets utvikling. Kjærlighet, respekt og ytelse er tre sentrale dimensjoner i menneskets behov for gjensidig anerkjennelse.

Kjærlighetsbasert anerkjennelse er forbundet til nære og emosjonelle relasjoner til andre. Anerkjennelse gjenspeiles i gjensidige relasjoner, hvor de som samhandler, også har normative forpliktelser overfor hverandre. En følelse av ytelse er forbundet med å bli anerkjent for ens egenskaper og bidrag, som oppfattes som verdifulle av andre og av samfunnet. I veiledning integreres de tre anerkjennelsesdimensjonene, som innebærer en bekreftende og anerkjennende holdning (14).

I en veiledningsgruppe deler deltakerne sine erfaringer. Erfaringene er unike og subjektive for den enkelte, mens det også er noe universelt gjenkjennelig i erfaringene. Det universelle viser seg som fenomener, som grunnleggende erfaringer i det å være menneske (12). Gjennom refleksjon bearbeides erfaringer i relasjon til tidligere erfaringer, tanker, minner, følelser og forventninger som de nye erfaringene fremkaller i oss. Nye perspektiver bringes inn, og nye spørsmål stilles, og dette fremmer både en bearbeidingsprosess og en tilegnelse av ny kunnskap og ny forståelse (15).

Bruland Vråle (16) utdyper gjenkjenning som et grunnlag for egen refleksjon i møte med andres erfaringer. Veiledning blir beskrevet som et rom som gir mulighet for gjenkjenning i møte med seg selv og den andre «[...] for å bli kjent med seg selv, og å kjennes ved seg selv og sine handlingsvalg, å bli gjenkjent av andre og å kjenne igjen andre» (16, s. 97). Denne prosessen kan påvirke ens personlige kompetanse og styrke en profesjonell selvfølelse som viser seg i økt trygghet og selvstendighet.

Metode

Studien har et kvalitativt design med fokusgruppeintervjuer og er forankret i et fortolkende paradigme med forbindelse til en hermeneutisk tradisjon. Kvalitativ metode er en velegnet metode for å utvikle original og relevant kunnskap om en tematikk der slutninger trekkes fra det enkeltstående til det allmenne (17). Hermeneutikken bringer inn, i samsvar med Malterud (17), at ingen tolkning skjer forutsetningsløst, og at forskerens forforståelse og tolkning har betydning for hvordan mening forstås i en tekst (18). Datamaterialet er analysert ved hjelp av tematisk analyse, som beskrevet av Braun og Clarke (19).

Rekruttering og utvalg

Deltakerne er rekruttert fra et universitetssykehus og to ulike sykehjem i Norge. Kriteriene for å delta i studien var at deltakerne var praksisveiledere og hadde deltatt i metaveiledning. Avdelingssykepleierne fikk muntlig og skriftlig informasjon om studien og ga tilbudet om deltakelse i metaveiledning til praksisveiledere som hadde studenter i gitte periode. Praksisveilederne fikk skriftlig informasjon om prosjektet, og de som ønsket å delta, ga beskjed til avdelings- sykepleier, som videreformidlet kontaktinformasjonen til forskergruppen. Deretter ble deltakerne kontaktet av veileder for sin metaveiledningsgruppe med informasjon om møtetidspunkt for metaveiledningen. Deltakerne fikk informasjon om studien på første metaveiledning av forskerne som

skulle gjennomføre fokusgruppeintervjuene. Det var valgfritt å delta i fokusgruppeintervjuene som ble gjennomført i etterkant av siste metaveiledning.

Forskergruppen på ti personer kom fra universitet, spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten. Syv av disse var veiledere i metaveiledningsgruppene. Det var totalt fem metaveiledningsgrupper med seks til ti praksisveiledere i hver gruppe, og disse møttes til seks veiledninger. Praksisveilederens erfaringer som veileder for studentene var i fokus i veiledningen. To metaveiledningsgrupper hadde to veiledere på grunn av metaveiledningsgruppens størrelse. De resterende tre fra forskergruppen hadde ansvaret for å gjennomføre fokusgruppeintervjuene.

Datainnsamling

Det er benyttet fokusgruppeintervju som datainnsamlingsmetode. Fokusgruppeintervju er godt egnet som metode dersom det er et fenomen eller tema deltakerne har felles erfaring med (20). Fokusgruppeintervjuene ble gjennomført av de samme forskerne som informerte om prosjektet på første metaveiledning. Deltakerne i hver fokusgruppe kom fra samme metaveiledningsgruppe.

Fem fokusgruppeintervjuer ble gjennomført, med tre–seks deltakere i hver gruppe. En semistrukturert intervjuguide med tema og spørsmål ble benyttet for å starte samtalen og erfaringsutvekslingen. Forskerne som intervjuet i fokusgruppene, har lang erfaring med veiledning og har formell veiledningskompetanse. Det ble benyttet diktafonapp,

Tabell 1. Oversikt over kjønn, alder, arbeidserfaring og veiledningskompetanse til deltakerne i fokusgruppeintervjuene

Kategori	Underkategori	Antall
Totalt antall deltakere		23
Kjønn	Kvinne	22
	Mann	1
Alder	20–30 år	6
	31–40 år	5
	41–50 år	6
	51–60 år	4
	61–65 år	2
Arbeidserfaring	0–5 år	6
	6–10 år	3
	10–20 år	9
	Over 20 år	5
Veiledningskompetanse	Ingen veiledningskompetanse	14
	Todagers veiledningskurs	7
	Formell veiledningskompetanse (10 stp.)	2

og lydopptakene ble transkribert ord for ord. Materialet ble aidentifisert i forbindelse med transkripsjonen.

Dataanalyse

Analysen av datamaterialet er gjennomført ved bruk av Braun og Clarkes tematiske analyse (19). Med utgangspunkt i Braun og Clarkes prinsipper for tematisk analyse (19) beskriver vi den analytiske prosessen slik: Først foretok alle i forskergruppen en naiv lesing av det transkriberte materialet hver for seg og merket seg viktige tekstdeler, som ble kodet. Gjennom kodingen ble dataene organisert i betydningsfulle deler som danner et meningsmønster av undertemaer og

etter hvert et hovedtema (19). Dette arbeidet foregikk i flere omganger, og vi hadde store ark som vi fylte ut med fargete sitater som tilhørte den enkelte kode. Eksempler på koder er: refleksjon, lære av hverandre, trygghet, kompetanse, å bli sett og kvalitetssikring. I det neste trinnet identifiserte vi tekstdeler som understøttet den enkelte kode.

Forfatterne kom sammen i flere møter og arbeidet med å navngi temaer ut fra deltakerens sitater i ulike undergrupper (19) i lys av problemstillingen i studien. Deretter arbeidet vi videre med å sammenfatte flere undertema til fire hovedtema. En rapport ble utarbeidet som ble teksten som blir presentert under overskriften «Funn».

De fire hovedtemaene som vi arbeidet videre med, er: metaveiledning – et rom for refleksjon, fra erfaring til kunnskap, en arena for anerkjennelse av praksisveiledere og en kvalitetssikring av praksisveilederens veiledning og vurdering. Avslutningsvis gikk vi tilbake til hele datamaterialet, og de valgte sitatene ble gjennomgått på nytt for å kvalitetssikre at sitatene representerte materialet og belyste hovedtemaene.

I analyseprosessen, frem mot formuleringen av analyserte undergrupper i tråd med studiens hensikt, skjer det en hermeneutisk fortolkning.

Forfatterens forforståelse, hvordan meningen forstås i en tekst, spiller inn i den hermeneutiske fortolkningsspiralen (18). Forfatterne gikk frem og tilbake mellom materialets helhet, koder, utforming av endelige temaer og det å sette inn sitatdeler. I denne bevegelsen mellom helhet og deler i teksten, mellom fortrolighet og fremmedhet, fremtrer nye utkast som utvider meningen i datamaterialet. I denne tolkningsprosessen fremtrer funnene, som ble til en helhetlig tekst (18).

Tabell 2. To eksempler på analyseprosessen fra koding til hovedtema

Koder	Tekstdeler fra datamaterialet	Undertema	Hovedtema
Refleksjon	[I] veiledningsgruppen kunne jeg reflektere over «hvorfor gjorde jeg det slik».	Refleksjon omkring egen veiledning	Metaveiledning – et rom for refleksjon
Lære av hverandre	Det her, å ha den tiden som vi har nå, den er ganske verdifull, som vi ikke har i hverdagen. Hellig, ja hellig.	Tid og rom til refleksjon	
Tid og rom		Å lære av hverandre ved å dele erfaringer	
Snakke sammen	Det å snakke om alle erfaringene har gjort meg mer reflektert i rollen som veileder.		
	[M]etaveiledningen har gjort at jeg har fått litt orden på tankene mine.	Refleksjon omkring utfordringer	
	Selv om det ikke er du som tar opp en erfaring, så får du mye. Man lærer ganske mye av det som de andre kommer med. Når det blir reflektert rundt det, tar du med deg noe videre. Det kan jo være noen like utfordringer. Det er jo alltid godt å kunne ta opp ting som er utfordrende. Her har det vært veldig rom for det. [...]		

(Forts.)

Tabell 2. (Forts.)

Koding	Tekstdeler fra datamaterialet	Undertema	Hovedtema
Å bli sett Anerkjennelse Bekreftelse	Å veilede studenter er en viktig jobb, og jeg syns ikke den jobben har blitt anerkjent godt nok, men denne veiledningen er et steg i riktig retning.	Veiledning bidrar til bekreftelse og anerkjennelse	En arena for anerkjennelse av praksisveilederne
Trygghet Veiledningsprosess	Jeg syns vi fortjener anerkjennelse og å få lov å gå vekk fra avdelingen litt.	Å bli sett og å se	
Støtte	For meg har det vært disse samtalene som har vært veldig viktige. Den bekreftelsen jeg har fått her.	Trygghet i rommet Trygghet som veileder	
Å ikke stå alene	<p>Veilederne har spurt hvordan vi har det, og vi har alltid hatt en runde på hvordan det går, når vi starter metaveiledningsgruppen. Vi deler hva som har vært bra, og det som ikke har vært så bra.</p> <p>Vi har fulgt forløpet sammen. I tiden før og etter midtevaluering. Vi er i samme prosess, og det har vært veldig fint. Har fått den oppfølgingen i løpet av hele praksis. Du føler deg ikke alene.</p> <p>Du kjenner på at du ikke sitter alene med følelsene dine, andre står faktisk i det samme. Situasjonene som har blitt tatt opp, er mye gjenkjennelig.</p>		

Forskningsetiske vurderinger

Prosjektet er utført i henhold til deklarasjonen (21) og de etiske retningslinjene for sykepleieforskning i Norden (22). Prosjektet er godkjent av Sikt – kunnskapssektorens

tjenesteleverandør (258832) og møter kravene om personvern. Prosjektet er også godkjent av personvernombudet ved det aktuelle sykehuset hvor studentene hadde praksis. Sentrale forskningsetiske retningslinjer er overholdt gjennom informert samtykke,

datamaterialet er anonymisert ved kryptering, og samtykkeskjema er oppbevart nedlåst. Samtykkeskjema er innhentet skriftlig ved intervjuenes oppstart, og intervjupersonene er informert om sine rettigheter. Deltakerne er stilt fritt til å trekke seg når som helst. I metaveiledningsgruppene ble det etablert en formell kontrakt med taushetsplikt, noe som igjen ble tatt opp i fokusgruppeintervjuene, som bestod av de samme deltakerne som i metaveiledningsgruppen.

Funn

Her blir de fire hovedtemaene fra datamaterialet presentert: metaveiledning – et rom for refleksjon, fra erfaring til kunnskap, en arena for anerkjennelse av praksisveilederne og en kvalitetssikring av praksisveilederens veiledning og vurdering. De analyserte funnene blir presentert gjennom ulike sitater fra deltakerne.

Metaveiledning – et rom for refleksjon

Deltakerne løfter frem tid til refleksjon og støtte i praksisveilederrollen som positivt ved det å delta i metaveiledningsgruppen. De deler både det som fungerer, og det de strever med i veiledning av studenter. I gruppene får de tilbakemelding og innspill på egne erfaringer som praksisveileder. Praksisveilederrollen blir beskrevet som både krevende og viktig. Det er krevende å gi av seg selv, motivere og dele kunnskaper med studentene. Samtidig skal de veilede og vurdere studenten. Deltakerne opplever metaveiledningen som et fristed for å reflektere over egen veiledningsutøvelse.

Flere av deltakerne opplever det som særlig nyttig å lytte til gruppe medlemmenes erfaringer, spørsmål og refleksjoner. Det er mye gjenkjennelig i fortellingene de andrer deler, som bidrar til læring. Når erfaringene blir reflektert over, tar man med seg ny innsikt i egen praksis – særlig når utfordringene er gjenkjennelige.

Metaveiledningsgruppen blir beskrevet som en trygg møteplass, og støtten som deltakerne erfarer, gjør det lettere å ha studenter i praksis. Metaveiledningen gir tid og rom uten forstyrrelser. I en hektisk hverdag, med pasientansvar i tillegg til studentveiledning, er metaveiledningen et sted hvor sykepleierne erfarer at de kan være til stede her og nå og få tid til å tenke seg om. En deltaker beskriver det slik:

Hva skal vi gjøre med telefonen – den som alltid plinger? Den skal faktisk ikke være med mer her, og slik minimeres forstyrrelser. I min arbeidshverdag er det slik at uansett hva jeg holder på med, så blir jeg forstyrret. Når jeg veileder studentene, er det også mange input og spørsmål hele tiden. Det er så deilig her, å kunne snakke fritt. Tiden har bare gått, og jeg har ikke måttet tenke på andre ting.

Fra erfaring til kunnskap

Flere av deltakerne sier at det kan være skummelt å være praksisveileder. Både erfarne og nye praksisveiledere uttrykker at de er spente på å møte nye studenter, og noen gruer seg. Deltakerne fremhever den første metaveiledningen, før studentene startet i praksis, som viktig for å dele forventninger, stille spørsmål

og å få innspill fra veileder og de andre deltakerne. Én deltaker uttrykker seg slik: «Jeg kjenner alltid på en liten klump i magen før jeg skal møte studenten, og da har det vært godt å være her og luften litt og høre litt om andres forventninger.»

Metaveiledningsgruppen har vært spesielt viktig for å diskutere og reflektere over konkrete situasjoner der praksisveilederen har møtt utfordringer med studenter i klinisk praksis. Deltakerne understreker betydningen av å få hjelp, oppfølging og bekreftelse på egen veiledningspraksis for så å klare å stå i praksisveilederrollen. Deltakerne fikk også dele forslag til tiltak og løsninger. Én deltaker fortalte at hun delte en situasjon om en utfordrende student. Gjennom veiledningen fikk hun diskutert saken og aksept for forslag til veien videre, samtidig som hun opplevde trygghet i at hun også ville fått veiledning dersom situasjonen burde vært løst på en annen måte.

Deltakerne fremhever at metaveiledningsprosessen er særlig nyttig fordi den speiler veiledningsløpet de følger med studentene. Det felles forløpet i prosessen gir et relevant og delt erfaringsgrunnlag i gruppen, mellom å veilede studenter og å selv få veiledning på egen praksis. Slik uttrykker én deltaker seg: «Jeg har fått oppfølging i løpet av hele praksis, og da føler jeg meg ikke alene i det.»

Det kommer frem at deltakerne har videreutviklet sin veiledningskompetanse og fått økt innsikt i hva veiledning innebærer, noe som har styrket deres egen praksis. De beskriver også en tydelig sammenheng mellom mer kunnskap om veiledning, et ønske om å lære mer og økt motivasjon for å veilede studenter.

I metaveiledningsgruppen får deltakerne også prøve ulike veiledningsmetoder som fremmer refleksjon omkring situasjoner som deles i gruppen. Metodene som stimulerer til refleksjon bidrar også til å utforske egen rolle som praksisveileder. Flere av deltakerne opplever at metodene kan overføres til egen veiledningsutøvelse.

En arena for anerkjennelse av praksisveilederne

Deltakerne uttrykker at arbeidet som praksisveileder i for liten grad blir anerkjent, men at metaveiledningen oppleves som en anerkjennelse av arbeidet og er et skritt i riktig retning fordi den synliggjør og støtter veilederrollen. Deltakerne opplever å bli sett av både veileder og deltakerne i metaveiledningsgruppen. Veiledningene innledes hver gang med en runde hvor det gis rom for å dele hvordan den enkelte har det nå. I denne innledningen deler deltakerne både det som har fungert godt, og det som har vært utfordrende. Betydningen av å være en fast gruppe blir vektlagt, fordi det skaper trygghet og åpner for å dele erfaringer. Én deltaker sier det slik: «Jeg synes det har vært veldig godt å være i en så liten gruppe, for da kan en ha en samtale der alle kan delta. Det er veldig fine samtaler, og det er veldig trygt.»

Anerkjennelsen og bekreftelsen praksisveilederne får når de deler erfaringer i gruppen, fremmer trygghet, øker selvtilliten og styrker dem i praksisveilederrollen.

Det jeg kjenner mest på i veiledningen, er at jeg får en bekreftelse i veilederrollen som jeg har

hatt behov for. [ ]Det er litt vanskelig å bare stå i seg selv. Når jeg er trygg i min egen rolle, som veileder, så er det også enklere å veilede.

Én deltaker peker på en sammenheng mellom egen trygghet som veileder og kvaliteten på sin veiledningsutøvelse: «Jeg tror det betyr mye for studentene, og at det er lettere for dem å slappe av, når jeg er en trygg og god veileder. Det gir bedre kvalitet på veiledningen, når jeg faktisk stoler på det jeg gjør.»

Flere av deltakerne uttrykker et tydelig ønske om at metaveiledning skal være et fast tilbud når de er praksisveiledere. Gjenkjennelsen og støtten de erfarer i gruppen, motvirker opplevelsen av å stå alene i veiledning og vurdering av studentene. Noen uttrykker at dersom de hadde et slikt tilbud hver gang de har studenter, kunne de hatt studenter i flere praksisperioder.

En kvalitetssikring av praksisveilederens veiledning og vurdering

Deltakerne forteller at gjennom metaveiledningen har de blitt mer bevisste på å etablere en god relasjon til studenten. De peker på sammenhengen mellom en god relasjon, trygghet og studentenes mottakelighet for veiledning. Metaveiledningsgruppen er en trygg arena for å ta opp veiledningssituasjoner og å få bearbeide krevende erfaringer. Deltakerne understreker samtidig viktigheten av at når saker om studenter tas opp, skal det bli i gruppen. Konfidensialitet i gruppen og anonymisering av studentene har stor betydning for å ivareta studentenes integritet. Én deltaker understreker betydningen av

konfidensialitet med hensyn til den enkelte student. Hvis studentsaker tas opp med kolleger i avdelingen, kan informasjon lett spre seg og gjøre situasjonen krevende for både veileder og student. Samtidig er det et behov for å dele erfaringer, og i metaveiledningen kan det skje i trygge rammer. Dersom samtalen foregår på sengeposten, risikerer man at studenter overhører og feiltolker det som blir sagt, selv om det ikke er negativt ment. I metaveiledningsgruppen ivaretas anonymitet, slik at ingen vet hvem studenten er, og dette skaper et fritt rom for refleksjon.

Det jeg syns er ganske viktig, er at om vi snakker om studentene med kolleger i avdelingen, kan ting spre seg mye. Da kan det bli vanskelig, både å være veileder og student. Samtidig har du behov for å snakke om studentforløpet. Hvis vi snakker om studentene på post, kan studentene overhøre det og feiltolke det, selv om det ikke er ment negativt. Når ting deles her, så aner ikke de andre hvem studenten er. Det føler jeg åpner et fritt rom.

Flere av deltakerne sier at metaveiledningen har gjort dem tryggere i deres egen veiledningsutøvelse. Deltakerne har også erfart å stå i krevende veiledningsprosesser med studenter. De opplever økt veiledningskompetanse, også når studentene har ulike forutsetninger. Én deltaker forteller at hun er blitt tydeligere når det gjelder å stille krav til studenten og å ta opp det som er vanskelig, på en god måte.

Metaveiledningen har bidratt til at veilederne tåler slike situasjoner og og til å ha tillit til egne, kvalitetsbegrunnede vurderinger.

Deltakerne kjenner på ansvaret ved å være praksisveileder for studentene og at de som praksisveiledere er med på å kvalitetssikre morgendagens sykepleiere.

Diskusjon

Den følgende diskusjonen vil bli sentrert rundt metaveiledningens betydning for sykepleierne som bringer sine erfaringer med veiledning av sykepleiestudenter inn i gruppen. Sentrale spørsmål er: Hva gir metaveiledningen til praksisveilederne, hvilken betydning har slik metaveiledning for utvikling av deres veiledningskompetanse, og hvordan forstår praksisveilederen seg selv og rollen sin som veileder? Videre blir det diskutert hvordan metaveiledningen kan bidra til en bedre forståelse av hva praksisveilederne trenger for å kunne utøve god veiledning.

Metaveiledning har særlig stor betydning ved at den kan styrke veilederen gjennom en helende ivaretagelse, gjennom anerkjennelse, støtte og omsorg. Gjennom dialog settes det ord på erfaringene, og dette bidrar til at kunnskap skapes. Videre styrker metaveiledning praksisveilederens autonomi, frihetsfølelse og ansvarlighet, noe som styrker den enkeltes veiledningspraksis. Veiledningsrollen er kompleks, og ansvaret praksisveilederen har, er omfattende. Dette understreker behovet for økt oppmerksomhet rettet mot utfordringene praksisveiledere møter – et behov metaveiledning kan være med på å møte. I diskusjonen blir funnene belyst opp mot teori og tidligere forskning.

Bekreftelse og helende ivaretagelse

I denne studien beskriver sykepleierne en opplevelse av ensomhet i praksisveilederrollen. I metaveiledningsgruppen erfarer praksisveilederne et støttende fellesskap som motvirker følelsen av ensomhet. Martinsen (23) løfter frem at refleksjonsrommet kan være ivaretagende, helende og gi ro og hvile. Selve veiledningsprosessen, preget av et langsomt tempo og tid til fordypning, bidrar til at deltakerne kjenner seg sett og bekreftet.

Metaveiledningen er kjennetegnet av anerkjennende og gjenkjennende prosesser som er essensielle for at selvrefleksjon og erkjennelse kan skje (14). Anerkjennelse og gjenkjennelse, erfart både som kjærlighet og som ytelse (14), er kraftkilder i dannelsesprosessen i rollen som praksisveileder. Når fortellinger deles og reflekteres over i metaveiledningsgruppen, oppstår det både noe unikt og noe universelt gjenkjennbart (16). Bruland Vråle (16) utdyper hvordan nettopp gjenkjennelse er virksomt i en veiledningsgruppe. Gjennom refleksjon omkring egne erfaringer kan man utvide forståelsen av seg selv. Det unike skjer i veiledningsrommet når den enkelte blir bekreftet og gjenkjent, samtidig som man gjenkjenner hverandre (16).

Språkliggjøring og nyskaping av kunnskap

Betydningen av å fortelle og språksette praksisveilederens erfaringer framtrer som betydningsfullt i denne studien. Funnene tilsier at fellesskapet i metaveiledningsgruppen gir praksisveileder mulighet til å delta i

meningsbærende dialoger. Når erfaringer gis et språk, åpnes det for nye oppdagelser og nye perspektiver, både i refleksjonen over egne erfaringer og i møte med andres (18).

Bevisstgjøring av språk og begreper innen veiledning kan bidra til å utvikle kunnskap og ny forståelse (15). Betydningsfulle fenomener trer frem i de delte erfaringene, blant annet anerkjennelse, bekreftelse, gjenkjennelse, tillit, trygghet, frihet og refleksjon. Refleksjon omkring, og deling av, praksisveilederens erfaringer bidrar slik til kunnskapsoverføring mellom deltakerne i veiledningen. Økt innsikt i veiledning, samt erfaringskunnskap, kan gi trygghet og økt selvbevissthet (14). Videre fremmer det økt motivasjon hos praksisveilederne til å lære mer, noe som kan heve kvaliteten på veiledningen til studentene, slik også Zonneveld et al. (5) uttrykker.

En av hensiktene med veiledningen er at praksisveilederen tilegner seg økt bevissthet om seg selv og sine handlingsvalg. Refleksjoner i metaveiledningsgruppen åpner for livsbærende møter mellom deltakerne i gruppen, slik også Bjerga (25) løfter frem. I slike møter kan erfaringer utforskes og overskrides, noe som skaper bevegelse i en dannelsesprosess der nye innsikter kan vokse frem (25).

Veilederens unike indre frihet og ansvar

Kan det være slik at metaveiledning, hvor det er tid og rom til refleksjon, styrker det Martinsen (24) kaller en *frihetspraksis*, hvor mennesket kan utvikle en indre frihet, som er substans til menneskets danning? Denne indre friheten er forbundet til menneskets valg og vilje (25). Deltakerne deler

erfaringer og oppdager at de kan velge, sette krav til studentene og stole på egne vurderinger. Innenfor praksisveiledning får denne friheten særlig relevans, ettersom veilederen ofte må foreta autonome valg i en arbeidshverdag preget av ansvar for pasienten, krav om effektivitet og det å kunne foreta hurtige beslutninger. Menneskets erfaring og bevissthet om seg selv som fritt er samtidig uløselig bundet til ansvaret for den andre (25). Sæteren (26) beskriver denne forpliktelsen som et indre ansvar nært forbundet med den indre friheten som har betydning for menneskets utvikling. Alvsvåg (27) understreker at selvbestemmelse, frihet og autonomi er sentrale elementer i enhver dannelsesprosess.

Danningsprosesser som fremtrer, innebærer bevegelse, utvikling av trygghet og gradvis etablering av profesjonell identitet. Dette samsvarer med både funnene i denne studien og beskrivelser hos Nåden og Sæteren (10), som fremhever at veiledning kan bidra til å forme og styrke veilederens faglige identitet.

Kompleksiteten i veilederrollen krever oppmerksomhet

I denne studien fremtrer kompleksiteten i praksisveilederrollen som et gjennomgående tema i metaveiledningen, og praksisveilederne beskriver denne kompleksiteten som en felles utfordring. Praksisveilederne skal både stimulere studentens læring og balansere veileder- og vurderingsansvaret og samtidig ha ansvar for pasienten. En økt forståelse av hva kompleksiteten består i, gir praksisveilederen bedre forutsetninger for

å ta valg og planlegge læringsaktiviteter for studenten. Ansvar for pasienten er en tydelig del av kompleksiteten. Samtidig er dette ansvaret essensielt for studentens mulighet til læring i møtet med pasienten. Å balansere det doble ansvaret forutsetter både bevissthet om rollen og kunnskap om veiledning.

Det fremstår som et paradoks at veiledningsarbeidet i liten grad er anerkjent i form av status, tid og mulighet til refleksjon i praksisveilederens hverdag, noe også andre studier viser (2,3). Manglende kunnskap, anerkjennelse og tid kan skape usikkerhet hos praksisveileder og kan føre til at sykepleiere vegrer seg for å ta på seg veilederrollen. Flere praksisveiledere uttrykker at de kan påta seg oppgaven som praksisveileder oftere dersom metaveiledning er et tilgjengelig tilbud.

Studien peker også mot en sammenheng mellom metaveiledning og utviklingen av en etisk forankret veiledningspraksis i møte med studentene. Metaveiledningen ser ut til å ivareta både praksisveilederens og studentens integritet gjennom vektleggingen av normene anonymitet og taushet innad i veiledningsgruppen.

En anerkjennende tilnærming i metaveiledning legger til rette for anerkjennende dialoger og for gode relasjoner mellom praksisveileder og student, slik Nåden og Sæteren (10) også understreker. I studien vi har gjennomført kan man anta at praksisveilederens dannelsesprosess er forbundet med sykepleierstudenters lærings- og dannelsesprosess.

Praksisveilederne som deltok i vår studie, tar ansvaret for veiledning svært alvorlig. Metaveiledningen bidrar til at

praksisveilederne blir tydeligere og tryggere i veiledning og vurdering av studentene. Refleksjon i metaveiledningen styrker selvtilit og mot til å gjennomføre de vanskelige samtalene og ta krevende vurderingsavgjørelser.

Praksisveilederne evaluerte det som positivt å delta i metaveiledningsgruppe i de ni ukene de veiledet studenter i klinisk praksis. Et aktuelt spørsmål er om ni uker er nok til å støtte en god dannelsesprosess hos praksisveilederne. Studien viser tydelig behovet for systematisk metaveiledning for praksisveiledere som har ansvar for studenter. Veiledning krever veiledere med veiledningskompetanse – en ressurs det i dag er knapphet på, i både helsesektoren og utdanningssektoren.

Metodologiske overveielser

Bruk av fokusgruppeintervju kan ha bidratt til å styrke datamaterialet ved at deltakerne delte ulike perspektiver, og ved at flere synspunkter ble generert gjennom dialogen. Flere av veilederne kjente til praksisveilederne i sin metaveiledningsgruppe, noe som kan ha bidratt til trygghet for gruppedeltakerne, samtidig som det kan ha påvirket hva deltakerne ønsket å dele i metaveiledningsgruppen.

Samtlige i forskergruppen har formell veiledningskompetanse, minimum 30 studiepoeng, og erfaring som veiledere. Det betyr at forskergruppen har gode kunnskaper og forståelse for veiledningsprosesser, noe som var viktig i analysen og i utformingen av diskusjonen i artikkelen. Forfatterne av denne artikkelen har vært delaktige i

analysen av datamaterialet, i tolkning og i diskusjonsdelen.

En styrke ved denne studien er at forskergruppen består av deltakere fra spesialisthelsetjenesten, universitetet og kommunehelsetjenesten. Den sikrer bred faglig forankring, ulike perspektiver på veiledning og en helhetlig forståelse av praksisfeltet hvor praksisveiledning utøves.

En svakhet ved studien kan være at det var en overvekt av kvinner i fokusgruppeintervjuene, da ulike kjønn kan påvirke perspektiver og erfaringer relatert til ulike veiledningssituasjoner.

Denne måten å tilby metaveiledning i helseorganisasjoner på har overføringsverdi til veiledning også innen andre profesjoner innen helse- og sosialfaglige utdanninger. Metaveiledning kan også overføres til veiledere som veileder og underviser pasienter, brukere og pårørende.

Implikasjoner for praksis

Det er et spennende funn at praksisveiledere som har mottatt metaveiledning, sier at de hatt studenter oftere dersom dette var et fast tilbud. Samfunnet har behov for flere sykepleiere. Utdanningene har derfor økt antall studieplasser, og et metaveiledningstilbud til praksisveilederne kan bidra til å støtte utdanning av flere sykepleiere. Et systematisk metaveiledningstilbud til praksisveilederne kan være et sentralt tiltak fordi det styrker veilederens trygghet, kompetanse og kapasitet til å følge opp flere studenter over tid.

Denne studien bidrar til kunnskap om betydningen av metaveiledning for praksisveiledere og peker mot sammenhenger mellom økt kompetanse hos praksisveilederen og det å kunne tilby studentene god klinisk praksis med veiledning, for slik å kunne lære av de unike lærings situasjonene studentene tilbys i klinisk praksis. Denne kunnskapen er overførbart til alle steder hvor studentene møter praksisveiledere.

Funnene i studien har ført til endring i praksis. Det er nå iverksatt systematisk metaveiledning til praksisveiledere i store deler av spesialisthelsetjenesten der studien ble gjennomført. Dette representerer et viktig skritt mot en kompetansecfremmende modell for veiledning av sykepleierstudenter og kan bidra til å sikre både rekruttering og kvalitet i utdanningen framover.

Konklusjon

Metaveiledning fremstår som en viktig forutsetning for kvalitet i praksisveiledning og bidrar til å kvalitetssikre veiledningen studentene mottar i klinisk praksis. Studien viser at metaveiledning både motvirker ensomhet og gir et anerkjennende rom der erfaringer kan språksettes, deles og bli til ny kunnskap. Dette styrker praksisveilederens indre frihet og ansvarlighet og gjør dem tydeligere og tryggere i veiledning og vurderingssituasjoner. Videre bidrar metaveiledning til en etisk forankret veiledningspraksis som ivaretar både studentens og veilederens integritet. Funnene bekrefter samtidig at veilederrollen er kompleks, med samtidige

krav til læringsstøtte, vurdering og pasientansvar. Denne kompleksiteten fordrer tid, status og systematisk tilrettelegging – ressurser som i dag er knapphetsgoder. På tvers av funnene trer ett hovedpoeng tydelig frem: Metaveiledning bør forstås som en integrert, langsiktig og organisatorisk forankret støtteordning, ikke et tilleggsgode. Metaveiledning styrker praksisveilederens veiledningskompetanse og fremmer utvikling av en veilederidentitet.

Takksigelse

Takk til Sentralt fagforum i Norsk Sykepleierforbund for tildeling av fagutviklingsmidler til prosjektet, tildelt høsten 2023.

Litteratur

1. Kjær M, Raudaskoski PL, Sørensen Elgaard E. Sygeplejestuderendes dannelse av fagidentitet. *Nordisk sygeplejeforskning*. 2016;6(2):94–112. <https://doi.org/10.18261/issn.1892-2686-2016-02-02>
2. Haddeland K, Söderhamn U. Sykepleierstudenters opplevelse av veiledningssituasjoner med sykepleiere i sykehuspraksis – en fenomenologisk studie. *Nordisk sygeplejeforskning*. 2013;3(1):18–23. <https://doi.org/10.18261/ISSN1892-2686-2013-01-03>
3. Tveiten S, Røkholt G. Å være veileder i «praksisvinden» – utfordringer og didaktiske implikasjoner for praksisveilerutdanningen. *Nordisk tidsskrift i veiledningspedagogikk*. 2023;8(1):1–16. <https://doi.org/10.15845/ntvp.v8i1.3498>
4. Zonneveld D, Conroy T, Lines L. Clinical supervision models and frameworks used in nursing: a scoping review. *J Adv Nurs*. 2024. <https://doi.org/10.1111/jan.16678>
5. Wik Elshaug K, Vråle Bruland G. Etterveiledning i sykepleiefaglig veiledning – et dynamisk samarbeid mellom praksisfelt og høgskole. *Nord J Nurs Res*. 2007;27(3):40–44. <https://doi.org/10.1177/010740830702700309>
6. Drangsholt E, Bruland Vråle G, Saxlund AM. Finnes det evidens for at sykepleiefaglig veiledning er nyttig? *Sykepleien*. 2019;107(77672): e-77672. <https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2019.77672>
7. Berglund M, Sjøgren R, Ekebergh M. Reflect and learn together – when two supervisors interact in the learning support process of nurse education. *J Nurs Manag*. 2012;20(2):152–158. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2834.2011.01368.x>
8. Bifarin O, Stonehouse D. Clinical supervision: an important part of every nurse's practice. *Br J Nurs*. 2017;26(6):331–335. <https://doi.org/10.12968/bjon.2017.26.6.331>
9. Andreassen AJ, Magnussen I-L. Lærer anerkjennende veiledning. *Sykepleien*. 2015;103(3):68. <https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2015.53373>
10. Nåden D, Sæteren B. Veiledning og verdighet. *Etisk dannelse og didaktisk*

- tenkning på humanvitenskapelig grunn. I: Vevatne K, Bjerga GH, red. Veiledning: et humanistisk og eksistensielt perspektiv. Bergen: Fagbokforlaget; 2023. s. 53–67.
11. Bjerga GH, Lode K, Bakken J, Jaastad TA, Brandeggen T. Samrefleksjon – en veiledningsmetodikk for sykepleierstudenter i praksis? Nordisk tidsskrift i veiledningspedagogikk. 2024;9(1). <https://doi.org/10.15845/ntvp.v9i1.4011>
  12. Bjerga GH. Møtet mellom mennesker som grunnlag for veiledning – etikk og betydningsfulle fenomener. I: Karlsson B, Oterholt F, red. Fenomener i faglig veiledning. Oslo: Universitetsforlaget; 2021. s. 126–139.
  13. Frøysa Jessen K, Møllersen A, Alteren J. Etterveiledning – betydning for praksisveiledernes veiledningskompetanse. Nord J Nurs Res. 2013;33(4):23–27. <https://doi.org/10.1177/010740831303300406>
  14. Vevatne K. Anerkjennelse og dialogiske relasjoner i veiledning. I: Vevatne K, Bjerga GH, red. Veiledning: et humanistisk og eksistensielt perspektiv. Bergen: Fagbokforlaget; 2023. s. 117–128.
  15. Ekebergh M. Lärande och reflexion med livsvärlden som grund. I: Berglund M, Ekebergh M, red. Reflektion i lärande och vård: en utmaning för sjuksköterskan. Lund: Studentlitteratur; 2015. s. 21–43.
  16. Bruland Vråle G. Empatisk gjenkjennelse i tverrfaglig veiledning. I: Vevatne K, Bjerga GH, red. Veiledning: en humanistisk og eksistensiell tilnærming. Bergen: Fagbokforlaget; 2023. s. 97–115.
  17. Malterud K. Kvalitativ metasynese som forskningsmetode i medisin og helsefag. Oslo: Universitetsforlaget; 2017.
  18. Gadamer HG. Sannhet og metode: grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk. Oslo: Pax Forlag; 2010.
  19. Braun V, Clarke V. Thematic analysis: a practical guide. London: SAGE; 2022.
  20. Malterud K. Kvalitativ forskningsmetoder for medisinsk og helsefag. 4. utg. Oslo: Universitetsforlaget; 2024.
  21. Helsinkideklarasjonen 1964 (2000). World Medical Association. Declaration of Helsinki: ethical principles for medical research involving human subjects. *JAMA*. 2013;310(20):2191–2194. Tilgjengelig fra: <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>
  22. Sykepleiernes Samarbeid i Norden. Ethiske retningslinjer for sykepleieforskning i Norden. 2003. [hentet 04.06.25]. Tilgjengelig fra: https://dsr.dk/media/i2ohv4qe/sykepleiernes-samarbeid-i-norden_etiske_retningslinjer.pdf
  23. Martinsen K. Sykepleiens superhelter: sykepleieteoretikere som styrker klinisk praksis. Bergen: Fagbokforlaget; 2022.

24. Martinsen K. Langsomme pulsslag. Bergen: Fagbokforlaget; 2020.
25. Bjerga GH. Danningens vesen i møte med det lidende mennesket. Åbo: Åbo Akademis förlag; 2020.
26. Sæteren B. Kampen for livet i vemodets slør: å leve i spenningsfeltet mellom livets muligheter og dødens nødvendighet [doktorgradsavhandling]. Åbo: Åbo Akademi; 2006.
27. Alvsvåg H. På sporet av et dannet helsevesen: om nære pårørende og pasienters møte med helsevesenet. Oslo: Akribes; 2010.